

Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması

Adapting The Motivation Scale for PhD Studies to Turkish

Büşra Görkaş Kayabaşı¹ , Semih Kaynak² , Emrah Kayabaşı³ , Gürcü Koç¹

¹ Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara / Türkiye

² Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya / Türkiye

³ Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Bursa / Türkiye

Özet

Bu çalışmanın temel amacı Litalien ve diğerleri (2015) tarafından Kanada kültüründe doktora öğrencilerinin doktora çalışmalarına yönelik motivasyon düzeylerini belirlemek üzere geliştirilen MPhD ölçeği'ni (scale of motivation for PhD studies) Türkçeye uyarlamaktır. Ayrıca, Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılarak ölçüte dayalı geçerlik kapsamında katılımcıların doktora çalışmalarına yönelik motivasyon ölçeğinden elde ettikleri puanlar ile yaşam doyumu arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu amaçlar kapsamında ilk olarak MPhD ölçeğinin maddeleri uzman görüşleri alınarak Türkçeye uyarlanmış ve Türkiye'deki üniversitelerde okuyan 30 doktora öğrencisi ile dil geçerliği yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe nihai formunun oluşturulmasının ardından ölçek toplam 335 doktora öğrencisine uygulanarak ölçeğin geçerliği ve güvenilirliğine ilişkin psikometrik kanıtlar tespit edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi ve açıklayıcı yapısal eşitlik modellemesi kullanarak yapılan analizler sonucunda ölçeğin tatmin edici psikometrik kanıtlara sahip olduğu görülmüştür. Yaşam Doyumu ölçeğinin araştırmada yer alan çalışma grubu üzerinde geçerli ve güvenilir bilgiler ürettiği saptanmıştır. Katılımcıların uyarlanması yapılan ölçekten elde ettikleri puanlarla, Yaşam Doyumu Ölçeği puanları karşılaştırılmış ve doktora çalışmalarına yönelik motivasyonlarıyla yaşam doyumları arasındaki ilişkiler belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doktora, Motivasyon, Ölçek, Uyarlama

Abstract

The main objective of this study is to adapt the MPhD scale (scale of motivation for PhD studies) developed by Litalien et al. (2015) to measure the levels of motivation of doctoral students in the culture of Canada to Turkish. Additionally, using the "Life Satisfaction Scale" developed by Diener et al. (1985) and adapted to Turkish by Dağlı and Baysal (2016), the relationship between scores obtained from the motivation scale for PhD studies and life satisfaction is investigated within the context of criterion-based validity. To achieve this goal, first, the items of the MPhD scale were adapted to Turkish using expert opinions and language validity was tested with 30 doctoral students studying in universities in Turkey. After the formation of the final Turkish form of the scale, a total of 335 doctoral students were administered the scale and psychometric evidence for its validity and reliability was determined. Confirmatory factor analysis and explanatory structural equation modeling were used to analyze the results, and it was found that the scale had satisfactory psychometric evidence. The Life Satisfaction Scale produced valid and reliable information on the study group included in the research. The scores obtained from the adapted scale were compared with the scores of the Life Satisfaction Scale and the relationship between the participants' motivation for doctoral studies and life satisfaction was determined.

Keywords: Doctorate, Motivation, Scale, Adaptation

Günümüzde toplumlar, bireylerden bilgiyi üretmenin yanında bilgiyi uygulamaya geçirebilme özelliğini beklemektedir. Bu durum, bilim ve teknolojiye hızlı gelişmelerin yaşandığı, küresel rekabetin giderek arttığı günümüzde, bilgi temelli ekonomilerin büyümesinin bir gereği olmuştur. Bu nedenle, bilimsel araştırmalar yoluyla bilgi üretme, bilgiyi teknolojiye dönüştürme (Erdem, 2013), bilgi temelli inovasyonlar yapma, ekonomiye katkıda

bulunma, endüstri ve devlet ile işbirliği yapma, araştırma ve iş merkezleri kurma (örn. teknokentler), entelektüel bireyler yetiştirme (Kalaycı ve İlhan, 2017) gibi görevleri olan üniversitelerin üstlendiği toplumsal ve ekonomik sorumluluklar artmıştır. Bu sorumlulukların yerine getirilmesinde, üniversitelerin önemli işlevlerinden biri olan lisansüstü eğitim büyük rol oynamaktadır.

İletişim / Correspondence:

Arş. Gör. Büşra Görkaş Kayabaşı
Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara
e-posta: busragorkas@gmail.com

Yükseköğretim Dergisi / TÜBA Higher Education Research/Review (TÜBA-HER), 14(3), 107-120. © 2024 TÜBA
Geliş tarihi / Received: Mart / March 7, 2023; Kabul tarihi / Accepted: Mart / March 27, 2024

Bu makalenin atıf künyesi / How to cite this article: Görkaş Kayabaşı, B., Kaynak, S., Kayabaşı E. ve Erdamar Koç, G. (2024). Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması. *Yükseköğretim Dergisi*, 14(3), 107-120. <https://doi.org/10.53478/yuksekogretim.1261381>

ORCID: B. Görkaş Kayabaşı: 0000-0001-6650-5982; S. Kaynak: 0000-0001-9829-9634;
E. Kayabaşı: 0000-0002-3732-9315; G. Erdamar Koç: 0000-0001-6753-0151.

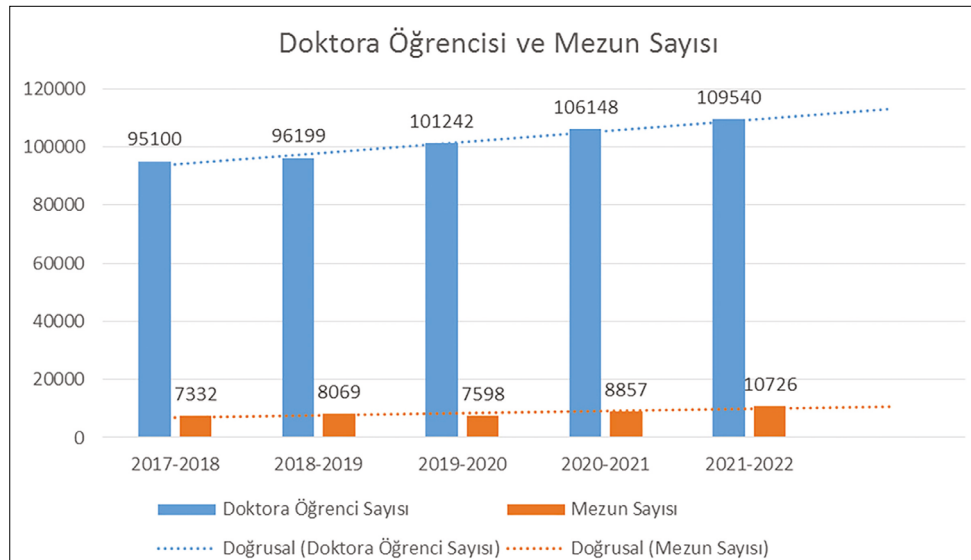
Yükseköğretimin lisanstan sonraki basamağını oluşturan lisansüstü eğitim, bilimsel araştırmalar yoluyla bilime katkıda bulunma ve toplumların ihtiyaç duyduğu niteliklerde bilim insanı ve öğretim elemanı yetiştirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Varış, 1972). Türkiye’de lisansüstü eğitim, yüksek lisans, tıpta uzmanlık, sanatta yeterlik ve doktora derecelerini kapsayan akademik programlardan oluşmaktadır. Lisans derecesinden sonra belirli bir alanda bilim uzmanlığı sağlayan yüksek lisans eğitimi, bilimsel araştırma yöntemleri kullanılarak bilgiye erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme becerilerinin edinilmesini amaçlamaktadır. Tıpta uzmanlık, tıp doktorlarına belirli bir alana özgü beceriler ve yetki kazanmalarını sağlayan, sanatta yeterlik ise özgün bir sanat eseri ortaya konulmasını veya müzik ve sahne sanatlarında üstün bir uygulama gösterilmesini gerektiren doktora eşdeğeri programlardır. Doktora ise, yüksek lisans derecesine dayalı olarak bağımsız araştırma yürüterek elde edilen verileri yorumlayabilme, analiz edebilme ve özgün bir senteze ulaşabilme becerilerini kazandıran program olarak tanımlanmaktadır (Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2016).

Doktora eğitimi sonucunda bilim insanı yetiştirilmesi, mezunlarının bağımsız araştırmalar yürütebilmesi, doktora teziyle bilime yenilik getirilmesi, yeni bir bilimsel yöntemin geliştirilmesi veya belirli bir yöntemin yeni bir alana uygulanması gibi noktalar doktora eğitiminin lisansüstü eğitim içerisindeki önemini her zaman korumasını sağlamıştır. Nitekim Neumann ve Tan (2011) doktora öğrencilerini bilgi temelli ekonomilerin yenilenebilir enerji kaynağı olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, bilginin üretimi ile toplumsal ve ekonomik değerlere dönüştürülmesi sonucunda toplumsal kalkınmaya katkıda bulunması açısından, tüm dünyada doktora eğitimi nicelik ve nitelik açısından yakından izlenmeye başlamıştır.

Türkiye’de 2017-2022 yılları arasında öğrenim gören doktora öğrenci sayıları incelendiğinde, doktora öğrenimine olan talebin her geçen yıl arttığını söylemek mümkündür. Ayrıca, Avrupa İstatistik Ofisi verilerine göre Avrupa ülkeleri içinde doktora öğrenci sayısı açısından 3. sırada yer almaktadır. Fakat Dünya Bankası verilerine göre, Türkiye’de yıllara göre doktora mezunlarının oranları düzenli olarak artış gösterse de 2019 yılı itibarıyla doktora mezunu sayısı 25 yaş üstü nüfusunun % 0,42’sini kapsamaktadır ve bu alanda diğer ülkelerin gerisinde olduğu görülmektedir (Eurostat, 2022). Bir başka ifadeyle, Türkiye’de, 2019 yılında on bin kişiden yalnızca 40’ının doktora mezunu olduğu görülmektedir. Mezun sayılarına ilişkin sıralamadaki düşük konumuna karşın, Türkiye’de doktora öğrenci sayılarının yıllar içerisinde düzenli olarak artış gösterdiği de görülmektedir. Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen öğrenci sayılarına ilişkin istatistikler incelendiğinde, Türkiye’de 2017-2022 yılları arasındaki doktora öğrencisi ile mezun sayıları karşılaştırıldığında ise, mezun sayılarının aynı oranda artmadığı görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1’de doktora öğrenci sayıları ile mezun sayıları arasındaki fark incelendiğinde, öğrencilerin doktora öğrenimini tamamlama oranının düşük olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim, 2021-2022 yılında doktora öğrenci sayısının yaklaşık % 10’u oranında mezun verilmiştir. Bu noktada doktora öğrencilerinin doktora çalışmalarını sürdürme ve tamamlama motivasyonlarını incelemenin önemi ortaya çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde, öğrencilerin akademik kararlılıklarında ve başarılarında motivasyonun etkili bir faktör olduğu görülmektedir (Grover, 2007; Linnenbrink ve Pintrich, 2002; Pintrich, 2003). Ayrıca, yapılan çalışmalarda motivasyonu yüksek olan doktora öğrencilerinin öğrenimini sürdürme ve tamamlama konusunda daha kararlı oldukları ortaya

Şekil 1.
2017-2022 yılları arasındaki doktora öğrencisi ve mezun sayıları

konulmuştur (Bair ve Haworth, 2004; Gardner, 2009; Hoskins ve Goldberg, 2005; Sheldon vd., 2004). Benzer şekilde, doktora motivasyon düzeyinin öğrencilerin psikolojik iyi oluş durumlarını (Acharya ve Rajendran, 2023) ve ruhsal sağlıklarını (Marais vd., 2018) etkilediği belirlenmiştir. Bunun yanında, doktora motivasyonları düşen öğrencilerin akademik tükenmişlik (Soliemanifar vd., 2013), depresyon, stres ve izole olma hissi (Muszynski, 1988), yalnızlık, kaygı, umutsuzluk ve başarısızlık hissi (Gür ve Bozgöz, 2011) gibi bazı olumsuz duygu durumları yaşadıkları ve dolayısıyla da doktora bırakma niyetlerinin de arttığı (Litalien vd., 2015) alan yazında belirtilmiştir. Sonuç olarak, diğer eğitim kademelerine göre daha fazla bağımsızlık sunan fakat daha fazla sorumluluğun ve beklentinin olduğu doktora eğitiminde, öğrencilerin motivasyon düzeylerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Motivasyon

Doğrudan gözlenemeyen bir özellik olan motivasyonun, alan yazında farklı tanımları bulunmaktadır. Genel olarak, bireyin belirli bir davranışını başlatan, yönlendiren ve sürdürülmesinde etkili olan içsel güç (Sternberg ve Williams, 2009; Vallerand ve Thill, 1993) olarak tanımlanmaktadır. Papalia ve diğerleri (2007) ise bireyin davranışını yönlendiren eğilim, bir amacı gerçekleştirmek üzere amaç belirleme ve enerji tüketimi gerektiren, davranış faaliyetine geçiren güç olarak ele almaktadır. Ryan ve Deci (2000a) ise, bir şeyi yapmak üzere harekete geçme olarak tanımlanmaktadır. Tanımlardan hareketle, motivasyonun varlığından söz edebilmek için, bir amaç, bu amacı gerçekleştirmek için yapılması beklenen bir ya da birden fazla davranış, bu davranışın gerçekleştirilmesi ve devam ettirilmesi gerektiğini söylemek mümkündür.

Alan yazın incelendiğinde, motivasyona ilişkin birden çok kuramın mevcut olduğu görülmektedir. İnsan doğasının karmaşıklığı düşünüldüğünde, bireyin bir amacı gerçekleştirmek üzere sahip olduğu motivasyonu ve yaptığı davranışları tek ve kesin bir nedenle açıklamak mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla, motivasyonu açıklamada ve sınıflamada, bu çalışmanın da temele aldığı öz belirleme kuramını ele almanın yararlı olacağı düşünülmüştür.

Öz-Belirleme Kuramı

Alan yazında özerklik kuramı olarak da yer alan öz-belirleme kuramında Ryan ve Deci (2000b), bireylerin gerçekleştirdikleri davranışları, içsel süreçler ve sosyal çevrenin etkisi içerisinde, aktif bir şekilde, kendi kararları ile başlatıp sürdürdüklerini ifade etmektedir. Kuramda bireylerin doğuştan gelen gelişme eğilimleri ve içsel psikolojik ihtiyaçları üzerine yoğunlaşmakta ve bunların da motivasyonun temelini oluşturduğu belirtilmektedir. Araştırmacıların çalışmaları sonucunda belirlenen bu psikolojik ihtiyaçlar, özerklik, yetkinlik ve ilişkili olma ihtiyacı olarak ifade edilmiştir.

Bir meta-teori olarak adlandırılan öz-belirleme kuramında motivasyon; içsel, dışsal ve motivasyonsuzluk olarak üç boyutta ele alınır. İçsel motivasyon, bireyin bir davranış gerçekleştirmesindeki itici gücün ilgi, tatmin, zevk gibi içsel faktörler olduğunu ifade eden boyuttur. Dışsal motivasyon, sonuca ulaştıran bir araç olarak seçilen davranışların gerçekleştirilmesi olarak tanımlanır. Dışsal motivasyon; dışsal düzenleme ve bütünlümlü düzenleme, özdeşleşmiş düzenleme ve bütünlümlü düzenleme alt boyutlarını içermektedir. Motivasyonsuzluk ise kuramda, bireyin yaptığı davranışın arkasında herhangi bir niyetinin olmaması durumu olarak ifade edilmektedir. Yapılan çalışmalarda öz belirleme kuramının, doktora motivasyonu çalışmalarında (De Clercq vd., 2021; Litalien ve Guay, 2015; Lynch vd., 2018; Mason, 2012) motivasyonun karmaşık yapısının anlaşılması için uygun ve zengin bir çerçeve sunabileceği ifade edilmektedir.

Doktora Motivasyonu

Doktora motivasyonu, doktora öğrencilerinin eğitimlerine başlama, süreci devam ettirme ve tamamlama nedenlerinden birini oluşturmaktadır (Bair ve Haworth, 2004; Ivankova ve Stick, 2007; Sharabani vd., 2023; Wellington ve Sikes, 2006; Wiegerová, 2016). Aynı zamanda, motivasyon düşüklüğü ya da kaybı da doktora eğitimini bırakmanın sebeplerinden biridir (Litalien vd., 2015). Doktora motivasyonuna yönelik yapılan çalışmalarda, içsel motivasyonu olan bireylerin doktora çalışmalarının verdiği zihinsel zorlanmayı değerli bulmaları (Scott vd., 2004), öğrenmeye ve alana olan sevgileri (Munyengebe vd., 2017), yeni bir öğrenme çevresinde bulunmak istemeleri, kişisel hedeflerine ulaşmak istemeleri, yeteneklerini başkalarına gösterme arzusu (Jablonski, 2001; Wiegerová, 2016) öğrenme/araştırma deneyimi kazanma, yeni bir başarı elde etme, bilime ve küresel gelişmeye katkıda bulunma ve sosyal statü kazanma arzusu (Tarvid, 2014), araştırmaya olan ilgileri, kişisel gelişimlerini artırmak istemeleri (Naylor vd., 2016) doktora öğrencilerinin mesleki kariyer ve iş bulma ihtimali, alanında daha iyi olma imkanı, üniversitede çalışabilme olasılığı, bilimsel çalışmalara olan ilgi, kendine ve başkalarına iyi olduğunu kanıtlama isteği (Wiegerová, 2016) gibi nedenlerden dolayı doktora öğrenimine başladıkları ve sürdürdükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, çalışmalarda doktora öğrencilerinin bir kariyere başlama/iyi bir iş sahibi olma veya kariyerinde ilerleme, meslekte tutunabilme, meslekte prestij ve saygınlık kazanma, daha iyi bir maaş/zam elde etme, aile ve toplum baskısı, saygı beklentisi, işverenlerin isteği gibi dışsal motivasyon kaynaklarını da ifade ettikleri görülmüştür (Munyengebe vd., 2017; Naylor vd., 2016; Tarvid, 2014). Doktora öğrencilerinin, doktora başlama ve sürdürmenin yanında eğitimlerini tamamlayıp mezun olmaları için de motivasyonlarının yüksek olması önemli bir faktördür (Castelló vd., 2017). Nitekim, doktora öğrencilerinin doktora eğitimlerini tamamlamalarının, akademik başarılarının göstergelerinden birini oluşturduğu söylenebilir. Bireylerin yaşamlarının önemli bir parçası olan akademik hayat ve başarı, aynı zamanda yaşam

doyumunun yordayıcılarından biridir (Powers, 2008). Motivasyonsuzluk ise bireylerin yaşamdan aldıkları hazza olumsuz etkilemektedir. Yaşam doyumunu, bireylerin hayattan beklentileri ile elde ettiklerinin karşılaştırılmasına ilişkin yargısı (Haybron, 2004), kendi kriterlerine göre hayat kalitesini değerlendirmesi (Veenhoven, 1996) olarak tanımlanmaktadır.

Alanyazın incelendiğinde, doktora öğrencilerinin motivasyonları üzerine yapılan nitel araştırmaların (Cardona, 2013; Griffin, 2023; Hina Batool vd., 2022; Kärner vd., 2005; McGee vd., 2016; Munyengebe vd., 2017; Seçer, 2021; Templeton, 2016; Turan, 2023; Ward vd., 2021) nicel araştırmalar (De Clercq vd., 2021; Ivankova ve Stick, 2007; Tarvid, 2014) ve karma yöntem araştırmalarına (Hands, 2018) göre sayıca daha fazla olduğu görülmektedir. Nitel çalışmaların genellenabilirlik açısından sınırlı olması ve nicel çalışmalarda anketlerden yararlanılması veya motivasyonun tek boyutlu bir yapıda ele alınması, kuramsal bir çerçeveye dayalı bir ölçme aracına olan gereksinimi ortaya çıkarmıştır (Litelian vd., 2015). Yapılan çalışmalar incelendiğinde, lisansüstü öğrencilerinin motivasyonlarının öz belirleme kuramı çerçevesinde inceleyen çalışmaların sınırlı olduğunu söylemek mümkündür. Ahmed ve Bruinsma (2006), Losier (1994) ve Hegarty (2010) lisansüstü öğrencilerinin motivasyonları üzerine yürüttükleri çalışmalarda, Vallerand ve diğerleri (1992) tarafından geliştirilen Akademik Motivasyon Ölçeğinden yararlanmışlardır. Bozanoğlu'nun (2004) lise öğrencilerine yönelik akademik güdülenme ölçeğini geliştirdiği, ancak bu ölçeğin Eğmir ve diğerleri (2013) ve Saracaloğlu (2008) tarafından yapılan çalışmalarda tezsiz yüksek lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin akademik güdülenme düzeylerinin belirlenmesi amacıyla da kullanıldığı görülmektedir. Yurt ve Bozer (2015) tarafından yapılan çalışmada da Vallerand ve diğerleri (1992) tarafından geliştirilen akademik motivasyon ölçeğinin Türkçeye uyarlandığı fakat ölçeğin ortaokul öğrencilerinin akademik motivasyonlarını belirlemeye yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Vallerand ve diğerleri (1992) tarafından geliştirilen aynı ölçeğin uyarlama çalışması, Karataş ve Erden (2012) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik olmak üzere (dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması) yapılmıştır. Alan yazında doktora öğrencilerinin motivasyonlarını doğrudan belirlemeye yönelik bir ölçeğe rastlanmamıştır. Buradan hareketle bu çalışmada, doktora çalışmalarına yönelik motivasyon ölçeğinin Türkçeye uyarlanarak alan yazına kazandırılması amaçlanmıştır. Böylece, doktora eğitiminin ve ortaya çıkan çalışmaların ülkelerin ekonomik, toplumsal ve bilimsel politikalarındaki önemi ve akademik sistemdeki yeri göz önüne alındığında, doktora motivasyonu ölçeğinin doktora öğrencilerinin motivasyon düzeylerinin belirlenmesine dayalı olarak motivasyonlarını artırmaya yönelik müdahalelerin yapılması, gerekli desteklerin sunulması ve doktora eğitimini bırakmalarını önleyebilecek düzenlemelerin yürütülmesinde önemli bir katkı sunabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, Gjersing ve diğerlerinin (2010) kültürlerarası ölçek uyarlama için önerdiği aşamalar dikkate alınarak yürütülen bir ölçek uyarlama çalışmasıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmamanın çalışma grubu 205'i kadın (%61,2), 130'u erkek olmak üzere (%38,8) toplam 335 doktora öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşları 24 ile 51 arasında değişmekte olup ($\bar{X}=31,97$; $ss=4,52$), 101'i (%30,1) doktora ders aşamasında, 36'sı (%10,7) yeterli dönemde, 198'i (%59,1) ise doktora tez döneminde. Çalışma grubuna ilişkin tanılayıcı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Çalışma Grubu

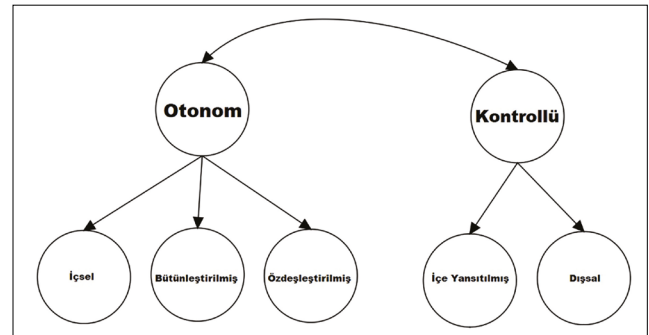
Değişken		N	%
Cinsiyet	Erkek	205	% 61,2
	Kadın	130	% 38,8
Doktora Dönemi	Ders Aşaması	101	% 30,1
	Yeterlik Dönemi	36	% 10,7
	Tez Dönemi	198	% 59,1

Veri Toplama Araçları

Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeği

Litalien vd. (2015) tarafından öz-belirleme kuramı temel alınarak geliştirilen Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeği, iki üst faktör, beş alt faktör ve toplam 15 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Şekil 2). Ölçek maddeleri 1 (Hiç uygun değil) ile 5 (Tamamen uygun) arasında puanlanmaktadır.

Şekil 2.
Ölçeğin Teorik Yapısı

Orijinal Forma İlişkin Psikometrik Bilgiler

Ölçeğin geliştirilme çalışmasında, iki farklı çalışma grubu kullanılmıştır. Birinci çalışma grubunda 244 doktora öğrencisi, ikinci çalışma grubunda 1060 doktora öğrencisi

yer almıştır. Ölçeğin faktör yapısı açımlayıcı yapısal eşitlik modeli ($\chi^2 [40] = 53.385$, CFI = .99, TLI = .99, RMSEA = .04) ve doğrulayıcı faktör analizi içinde açımlayıcı yapısal eşitlik modeli ($\chi^2 [44] = 111.483$, CFI= .99, TLI = .99, RMSEA = .03) kullanılarak test edilmiş ve oldukça tatminkar bulgulara ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin içsel, dışsal, bütünleştirilmiş, özdeşleştirilmiş ve içe yansıtılmış olmak üzere her biri üç madde içeren beş alt faktörden oluştuğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesinde Mc Donald'ın (1970) omega katsayısı kullanılmış, içsel düzenleme boyutu için .79, bütünleştirilmiş düzenleme için .85, özdeşleştirilmiş düzenleme için .69, içe yansıtılmış düzenleme için .73 ve dışsal düzenleme için de .85 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Türkçe Uygulama Formunun Hazırlanması

Türkçeye uyarlama çalışmalarına başlamadan önce, ölçeğin bulunduğu ilgili yayında (Litalien vd., 2015) sorumlu yazar olan D. Litalien'den uyarlama çalışması için görüşleri ve izni alınmıştır. Türkçe formunun oluşturulması sürecinde Gjersing ve diğerleri (2010) tarafından önerilen basamaklar dikkate alınarak aşağıdaki aşamalar izlenmiştir:

1. İlk olarak ölçeğin tabanlandırıldığı öz-belirleme kuramı temelinde yapılan incelemelerde, ölçeğin kuramsal temeli, faktör yapısının ve maddelerin Türk kültürüne uygunluğu araştırmacılar tarafından tartışılmıştır.
2. İkinci aşamada, ölçek maddeleri araştırmacılar tarafından bağımsız bir şekilde Türkçeye çevrilmiştir.
3. Üçüncü aşamada araştırmacılar tarafından yapılan çeviriler karşılaştırılmış ve her bir madde için senteze ulaşılarak ölçeğin ilk Türkçe formu oluşturulmuştur.
4. Oluşturulan Türkçe form ve orjinal ölçek, İngiliz Dili ve Eğitimi alanında eğitim almış ve en az yüksek lisans derecesine sahip, bağımsız üç uzmana gönderilmiş, ölçek maddelerinin her iki dilde de aynı anlamı taşıyıp taşımadığını değerlendirmeleri istenmiştir.
5. Uzman görüşleri sonucunda elde edilen Türkçe form, İngiliz Dili Eğitimi alanında eğitim alan iki öğretmen ve bir alan uzmanına gönderilerek geri-çeviri yöntemi ile maddeleri İngilizceye çevirmeleri istenmiştir.
6. Ölçeğin çeviri versiyonu ile özgün hali arasındaki farklar incelenerek ölçeğin Türkçe formu yeniden düzenlenmiştir. Elde edilen form, motivasyon üzerine çalışan 3 alan uzmanına ve 1 Türkçe uzmanına gönderilerek kavramsal ve anlamsal eşitlik (Beaton ve Guillemin, 2000), anlaşılabilirlik, kültürel uygunluk ve dilbilgisi açısından incelemeleri istenmiştir.
7. Uzmanlardan gelen dönütler sonrasında, gerekli düzenlemeler yapılarak ölçeğin uygulama formu oluşturulmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği

Katılımcıların yaşam doyumu düzeylerini belirlemek amacıyla, Diener ve diğerleri (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlanması yapılan "Yaşam Doyumu Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek

beş maddeden oluşmakta olup, 7'li likert tipinde yanıtlanmaktadır. Yapılan bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak sınanmış ve mevcut çalışma grubunda mükemmel uyum gösterdiği görülmüştür ($2/SD=1,461$; RMSEA=.04; CFI=.99; TLI;.99; SRMR=.02). Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ise ,845 olarak hesaplanmıştır. Buna göre, Yaşam Doyumu Ölçeğinin araştırmada yer alan çalışma grubu üzerinde geçerli ve güvenilir bilgiler ürettiği söylenebilir.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, yaş ve doktora dönemlerine ilişkin kapalı uçlu sorular yer almaktadır.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecine başlamadan önce etik izinler için başvuru yapılmış, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 15.02.2021 tarihli E-77082166-604.01.02-27496 sayılı kararıyla çalışmanın etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiştir. Veri toplama sürecinde, çevrimiçi araçlardan yararlanılmıştır. Hazırlanan ölçek formu, internet üzerinden katılımcıların erişimine sunulmuş ve gönüllülük esasına göre çalışmaya katılım sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde ilk olarak maddelere ilişkin betimsel istatistikler ile çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin maddelerinin çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal dağılıma uygun olduğu tespit edildiği için yapılan kestirimlerde maksimum olabilirlik (maximum likelihood) yöntemi kullanılmıştır (Jöreskog, 1969). Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla orijinal ölçeğin geliştirme çalışmasında kullanılmış olan açımlayıcı yapısal eşitlik modeli (Açımlayıcı YEM - exploratory structural equation model), doğrulayıcı faktör analizi içinde açımlayıcı yapısal eşitlik modeli (confirmatory Factor Analysis within exploratory structural equation model), birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (DFA) istatistiksel analiz teknikleri kullanılmıştır. Perry ve diğerlerinin (2015) önerileri dikkate alınarak hem DFA hem de Açımlayıcı YEM sonuçları birlikte sunulmuştur.

Bütünleyici geçerlik için her bir faktöre ilişkin açıklanan ortalama varyans değerleri (average variance extracted) hesaplanmış, ayırt edici geçerlik kapsamında faktörlere ait ortalama varyans değerlerinin karekökleri ile ilgili faktörün diğer faktörlerle olan korelasyon katsayıları karşılaştırılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, Omega ve tümleşik güvenilirlik (composite reliability) değerleri sunulmuştur. Son olarak, bir ölçüte dayalı geçerlik kapsamında, katılımcıların yaşam doyumu ölçeğinden elde ettiği puanlar ile doktora çalışmalarına yönelik motivasyon ölçeğinden elde ettikleri puanlar arasındaki ilişkinin tespiti için Pearson Momentler Çarpım korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 25.0; MPLUS 7.0 ve JASP 10.2 paket programlarından yararlanılmıştır.

Bulgular

Dilsel Eşdeğerlik Çalışması

Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeği'nin dilsel eşdeğerliğini belirlemek amacıyla, Türkçe ve İngilizce formları 2 hafta arayla çok iyi düzeyde İngilizce bilen 30 doktora öğrencisine uygulanmıştır. İlk olarak Türkçe form kağıt kalem testi şeklinde uygulanmış, katılımcılardan bir rumuz belirlemeleri istenmiştir. 2 hafta sonrasında bu kez İngilizce (orijinal) form katılımcılara uygulanmış ve kağıtlara belirledikleri rumuzları tekrar yazmaları istenmiştir. İkinci uygulamanın ardından katılımcıların ölçeğin Türkçe ve İngilizce formuna verdikleri yanıtlar eşleştirilerek her bir madde için korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Buna göre, İngilizce ve Türkçe maddeler arasındaki korelasyon değerinin ,95 ile ,63 arasında değiştiği ölçeğin tümüne ilişkin korelasyon katsayısının ise ,83 olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre, ölçeğin Türkçe ve İngilizce formlarında bulunan maddelerin her iki dilde de benzer şekilde anlaşıldığını dolayısıyla ölçeğin dilsel eşdeğerliğini sağlandığını söylenebilir.

Geçerlik Çalışmaları

Verilerin toplanmasının ardından ilk olarak, maddelere ilişkin ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde, uyarlama çalışması yapılan ölçeğin maddelerine ilişkin ortalama puanların 4,25 (ss=,96) ile 2,02 (ss=1,28) arasında; çarpıklık katsayılarının -1,486 ile +1,047 arasında; basıklık katsayılarının ise 2,07 ile -,959 arasında değiştiği görülmektedir. Dağılıma ilişkin normallik değerlendirilirken, Field (2013) $\pm 1,96$ aralığındaki çarpıklık ve basıklık değerlerinin normal olarak kabul edilebileceğini belirtirken, Lei ve Lomax (2005) $\pm 2,30$ aralığındaki değerlerin de normal olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Buna göre, dördüncü madde hariç tüm maddelerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,96$ aralığında, dördüncü maddenin ise $\pm 2,30$ aralığında olduğu görülmüş ve maddelere ilişkin dağılımların normal dağılım özellikleri gösterdiği kabul edilmiştir.

Maddelere ilişkin betimsel istatistikler ve dağılım özellikleri incelendikten sonra ölçeğin Türk kültüründeki yapı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla açımlayıcı YEM yapılmıştır. 15 madde ile yapılan açımlayıcı YEM sonucunda model-veri uyum iyiliği değerlerinin tatmin edici düzeyde olduğu görülmüştür ($\chi^2/sd=1,57$; RMSEA=,041; CFI=,987; TLI; ,967; SRMR=,018). Model uyum iyiliğinin değerlendirilmesinin ardından maddelerin faktör yük değerleri incelenmiştir. On birinci maddenin hiçbir faktöre anlamlı olarak yük vermediği görüldüğü için bu maddenin modelden çıkarılmasına karar verilmiştir (Gomes vd., 2017).

Tablo 2.
Ölçek Maddeleri ve Maddelere İlişkin Betimsel İstatistikler

Maddeler	Ort.	ss	Çarpıklık	Basıklık
Doktora yapıyorum,				
1. Çünkü doktora çalışmaları değerlerimle paralellik gösterir (örneğin; merak, hırs, başarı).	4,00	,92	-1,095	1,244
2. Çünkü doktora çalışmalarım benliğimin ve kimliğimin önemli bir parçasıdır.	3,63	1,01	-,711	,171
3. Çünkü danışmanımla birlikte çalışırken, araştırma yapma fırsatı yakalarım (yayınlar, bildiriler).	3,53	1,14	-,545	-,540
4. Çünkü alanım ile ilgili bilgi birikimimi arttırmak benim için önemlidir.	4,25	,96	-1,486	2,072
5. Çünkü pes etmiş biri olarak algılanmak istemem.	3,19	1,26	-,295	-,959
6. Çünkü alanım ile ilgili becerilerimi geliştirmek isterim.	4,23	,88	-1,298	1,558
7. Çünkü çalışmalarım hayattaki amaç ve hedeflerime ulaşmama yardımcı olur.	4,13	,89	-1,216	1,694
8. Çünkü bırakırsam danışmanım hayal kırıklığına uğrar veya sinirlenir.	2,37	1,23	,545	-,680
..... için doktora yapıyorum.				
9. Çalışmalarımda karşılaştığım zorlukların üstesinden gelirken yaşadığım doyum için	3,34	1,21	-,426	-,773
10. Çalışma şartları iyi olan bir iş bulabilmek için	3,46	1,21	-,597	-,573
11. Yerine getirmem gereken taahhütnameler imzaladığım için (burs almak, senet imzalamak vb.).	2,02	1,28	1,047	-,124
12. Çalışmalarımı/Araştırmalarımı (proje, ödev, tez vb.) bitirdiğimde aldığım keyif için	4,09	1,01	-1,369	1,652
13. Doktora derecesine sahip olmanın getirdiği prestij için.	3,83	1,11	-,933	,296
14. Mezun olduktan sonra daha iyi gelir getiren bir işe sahip olmak için	3,45	1,23	-,515	-,718
15. Bir şeyler öğrenirken (sunum yaparken, çalışırken vs.) kendimi aştığımı hissettiğim anlarda yaşadığım doyum için	4,19	,97	-1,391	1,735

Kalan 14 madde ile açımlayıcı YEM tekrarlanmıştır. 14 maddeli modelin daha iyi uyum gösterdiği görülmüştür ($\chi^2/sd=1,45$; RMSEA=,037; CFI=,992; TLI; ,977; SRMR=,014). Sonrasında içsel, bütünleştirilmiş ve özdeşleştirilmiş faktörleri otonom motivasyon genel faktörüne, içe yansıtılmış ve dışsal faktörleri kontrollü motivasyon genel faktörüne bağlanarak DFA içinde Açımlayıcı YEM yapılmıştır. Kurulan bu modelin iyi düzeyde model-veri uyumu gösterdiği görülmüştür ($\chi^2/sd=2,11$; RMSEA=,057; CFI=,977; TLI; ,944; SRMR=,043). Elde edilen bulgulara ilişkin madde faktör yük değerleri Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3'de yer alan açımlayıcı YEM sonuçları incelendiğinde, 9 maddenin sadece bir faktöre anlamlı olarak yük verdiği görülmektedir. Bununla birlikte 5 maddenin birden fazla faktöre anlamlı yük verdiği tespit edilmiştir. Birden fazla faktöre anlamlı yük veren

maddelerin faktör yük değerleri incelendiğinde, 9. Madde hariç diğer tüm maddelerin bir faktöre verdiği yük değerinin diğer faktörlere verdiği yük değerlerine göre çok daha yüksek olduğu ($\lambda(\text{fark}) > ,20$) görülmüştür. 9. madde de birinci faktöre daha yüksek yük verdiği için modelde kalmasına karar verilmiştir. 14 maddenin yüksek yük verdikleri faktörler incelendiğinde, 14 maddenin de ölçeğin orijinalinde ait olduğu faktöre daha yüksek yük verdiği gözlenmiştir. Diğer bir ifade ile açımlayıcı YEM sonucunda maddelerin ölçeğin orijinal formunda yer aldığı şekliyle bir yapı gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 3'de yer alan DFA içinde Açımlayıcı YEM sonuçları incelendiğinde, otonom motivasyon genel faktöründen içsel, bütünleştirilmiş ve özdeşleştirilmiş alt faktörlerine çizilen yollara ilişkin standardize edilmiş yol katsayılarının sırasıyla ,311; ,831 ve ,501 olduğu ve bu yolların anlamlı olduğu ($p < ,001$) görülmektedir. Kontrollü motivasyon

Tablo 3.
Ölçeğe İlişkin Açımlayıcı YEM Sonuçları

Boyut	Madde	F1	F2	F3	F4	F5
Birinci Düzey: Açımlayıcı YEM Sonuçları						
F1. İçsel	9	0.339**	0.322**	-0.114	0.275**	-0.111
	12	0.925***	0.008	0.018	-0.004	0.060
	15	0.629***	0.030	0.090	-0.029	0.004
F2. Bütünleştirilmiş	1	0.016	0.718***	0.033	-0.001	-0.014
	2	0.014	0.780***	-0.009	0.139*	-0.008
	7	0.000	0.587***	0.138*	-0.085	0.122*
F3. Özdeşleştirilmiş	3	0.201*	-0.007	0.555***	0.189**	-0.068
	4	-0.011	-0.007	0.910***	-0.029	0.025
	6	0.014	0.088	0.679***	0.027	-0.013
F4. İçe yansıtılmış	5	-0.113	0.079	0.036	0.905***	0.073
	8	0.044	-0.090	0.023	0.868***	0.050
F5. Dışsal	10	0.025	-0.006	-0.009	0.264**	0.622***
	13	0.107	0.203	0.015	0.011	0.705***
	14	-0.070	-0.044	-0.035	0.020	0.991***
İkinci Düzey: DFA içinde Açımlayıcı YEM Sonuçları						
Otonom Motivasyon			-	-	-	-
	İçsel	,311***	-	-	-	-
	Bütünleştirilmiş	,831***	-	-	-	-
	Özdeşleştirilmiş	,501***	-	-	-	-
Kontrollü motivasyon						
	İçe yansıtılmış	-	,582***	-	-	-
	Dışsal	-	,530***	-	-	-
p<,05; **p<,01; ***p<,001						

genel faktöründen içe yansıtılmış ve dışsal alt faktörlerine çizilen yolların da benzer şekilde anlamlı olduğu ($p < ,001$) bulunmuştur. Buna göre, her alt faktörün bağlandıkları genel faktörün anlamlı bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Yapılan açıklayıcı YEM ve DFA içinde açıklayıcı YEM sonucunda tatmin edici bulgular elde edilmesinin ardından, ölçeğin geçerliği birinci düzey ve ikinci düzey faktör analizi kullanılarak tekrar test edilmiştir. İlk olarak 15 madde ile DFA yapılmış ve kurulan modelin kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği görülmüştür ($\chi^2/sd=2,83$; RMSEA=,074; CFI=,920; TLI; ,895; SRMR=,077). Bununla birlikte 11. Maddenin regresyon katsayısının anlamlı olmadığı tespit edilmiştir ($\beta=,089$; $p > ,05$). Bu nedenle 11. Madde modelden çıkarılarak DFA tekrarlanmıştır. 14 madde ile yapılan DFA sonucunda model-veri uyum iyiliği değerlerinin iyileştiği görülmüştür ($\chi^2/sd=2,60$; RMSEA=,069; CFI=,940; TLI; ,918; SRMR=,062). Kurulan modelde maddelere ilişkin elde edilen standardize edilmiş regresyon katsayıları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4 incelendiğinde maddelere ilişkin standardize edilmiş regresyon katsayılarının ,494 ile ,891 arasında değiştiği görülmektedir. Yapılan birinci düzey DFA sonucunda tatminkar sonuçlar elde edilmesinin ardından, ikinci düzey DFA yapılmıştır. içsel, bütünleştirilmiş ve özdeşleştirilmiş faktörleri otonom motivasyon genel faktörüne, içe yansıtılmış ve dışsal faktörleri kontrollü motivasyon genel faktörüne bağlanarak kurulan bu

modelde, model-veri uyumunun iyi düzeyde olduğu görülmüştür ($\chi^2/sd=2,47$; RMSEA=,066; CFI=,941; TLI; ,925; SRMR=,062). Buna göre, otonom motivasyon genel faktöründen içsel, bütünleştirilmiş ve özdeşleştirilmiş faktörüne çizilen yollara ilişkin standardize edilmiş yol katsayılarının sırasıyla ,798 ,929 ve ,692 olduğu; kontrollü motivasyon genel faktöründen içe yansıtılmış ve dışsal faktörlerine çizilen yollara ilişkin standardize edilmiş yol katsayılarının sırasıyla ,690 ve ,745 olduğu ve tüm bu yolların istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ek olarak, otonom motivasyon ve kontrollü motivasyon genel faktörleri arasındaki ilişki ,09 ($p > ,05$) olarak tespit edilmiştir.

Bütünleyici ve Ayırt edici Geçerlik

Ölçeğin bütünleyici geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla ortalama açıklanan varyans (AVE) değerleri hesaplanmıştır (bkz. Tablo 4), Tablo 4 incelendiğinde, içsel, bütünleştirilmiş, özdeşleştirilmiş ve içe yansıtılmış faktörlerinde ortalama açıklanan varyans değerlerinin ,50’nin üzerinde olduğu, dışsal faktöründe ise bu değer ,462 olduğu görülmektedir. Ölçeğin ayırt edici geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla ise faktörlerin korelasyon değerleri faktöre ilişkin ortalama açıklanan varyans değerinin karekökü ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmaya ilişkin bulgular Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 4
Birinci Düzey DFA Sonuçları, Güvenirlik Analizleri ve AVE Değerleri

Faktörler	Maddeler	β	S.H.	AVE	Tümleşik Güvenirlik	Cronbach	Omega
F1. İçsel	9	,494	,047	,520	,755	,713	,755
	12	,884	,027				
	15	,731	,032				
F2. Bütünleştirilmiş	1	,808	,026	,609	,823	,821	,823
	2	,790	,028				
	7	,741	,031				
F3. Özdeşleştirilmiş	6	,866	,022	,631	,833	,801	,832
	4	,891	,022				
	3	,590	,040				
F4. İçe yansıtılmış	8	,700	,062	,529	,691	,690	,690
	5	,753	,064				
F5. Dışsal	14	,697	,045	,462	,720	,718	,721
	13	,686	,047				
	10	,655	,047				

Tablo 5.

Ayırt Edici Geçerlik (Fornell-Larcker Kriteri)

Faktörler	F1	F2	F3	F4	F5
(F1) İçsel	,721				
(F2) Bütünleştirilmiş	,616**	,780			
(F3) Özdeşleştirilmiş	,458**	,553**	,794		
(F4) İçe Yansıtılmış	,179**	,161**	,149**	,727	
(F5) Dışsal	,153**	,174**	,107*	,367**	,679

Not: Koyu yazılanlar ortalama açıklanan varyans değerlerinin karekökleridir. **p<,01; N=335

Tablo 5 incelendiğinde her bir faktöre ilişkin ortalama açıklanan varyans değerinin karekökünün, o faktörün diğer faktörlerle ilişkisinden daha yüksek bir değere sahip olduğu görülmektedir. Buna göre, ölçeğin tatmin edici düzeyde ayırt edici geçerliğe sahip olduğu söylenebilir (Fornell ve Larcker, 1981).

Ölçeğin ayırt edici geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla ek olarak heterotrait-monotrait korelasyon oranları (HTMT- Henseler vd., 2015) hesaplanmıştır. Bulgular tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Ayırt Edici Geçerlik (HTMT Değerleri)

	F1	F2	F3	F4	F5
(F1) İçsel					
(F2) Bütünleştirilmiş	,798				
(F3) Özdeşleştirilmiş	,603	,684			
(F4) İçe Yansıtılmış	,241	,208	,191		
(F5) Dışsal	,220	,234	,157	,520	

Ölçeğin Güvenirliğinin İncelenmesi

Ölçeğin güvenirligine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla tümleşik güvenirlilik (composite reliability), omega ve Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır (Bkz. Tablo 4). Buna göre, İçsel, Bütünleştirilmiş, Özdeşleştirilmiş, İçe Yansıtılmış ve Dışsal faktörlerine ilişkin güvenirlilik katsayıları tümleşik güvenirlilik için sırasıyla ,755; ,823; ,833; ,691 ve ,720 olarak; Cronbach alfa için sırasıyla ,713; ,821; ,801; ,690 ve ,718 olarak; Omega değerleri için ise sırasıyla ,755; ,823; ,832; ,690 ve ,721 olarak hesaplanmıştır. Otonom

genel faktörüne ilişkin Omega değeri ,873; Cronbach alfa katsayısı ,864; Kontrollü genel faktörüne ilişkin Omega değeri ,726; Cronbach alfa katsayısı ,723 olarak bulunmuştur.

Bir Ölçüte Dayalı Geçerlik:

Yaşam Doymu ve Doktora Motivasyonu

Çalışmada, bir ölçüte dayalı geçerlik kapsamında Yaşam Doymu Ölçeği kullanılmış ve katılımcıların doktora çalışmalarına yönelik motivasyon ölçeğinden elde ettikleri puanlar ile yaşam doymu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7 incelendiğinde, otonom motivasyon genel faktörü ($r=,355$; $p<,01$) ve bu faktörün alt faktörleri olan içsel ($r=,285$; $p<,01$), bütünleştirilmiş ($r=,296$; $p<,01$) özdeşleştirilmiş ($r=,314$; $p<,01$) ile yaşam doymu arasında pozitif yönlü ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, kontrollü motivasyon genel faktörü ($-,067$; $p>,05$) ve bu genel faktörün alt faktörleri olan içe yansıtılmış ($-,082$; $p>,05$), dışsal ($-,029$; $p>,05$) ile yaşam doymu arasında ise negatif yönlü ilişkiler tespit edilmiş ancak bu ilişkilerin istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Tablo 7.

Doktora Motivasyonu ve Yaşam Doymu Arasındaki İlişkiler

	Otonom			Kontrollü	
	İçsel	Bütünleştirilmiş	Özdeşleştirilmiş	İçe Yansıtılmış	Dışsal
Yaşam Doymu	,285**	,296**	,314**	-,082	-,029
		,355**		-,067	

**p<,01; N=335

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Litalien vd. (2015) tarafından öz belirleme kuramı temel alınarak geliştirilen Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeğinin Türkiye örnekleminde geçerlik ve güvenilirliği incelenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla açımlayıcı yapısal eşitlik modeli, doğrulayıcı faktör analizi içinde açımlayıcı yapısal eşitlik modeli ile birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Yapı geçerliğine ilişkin 15 madde ile yapılan ilk açımlayıcı yapısal eşitlik modelinde, modelin iyi uyum göstermesi sonucunda madde faktör yük değerleri incelenmiş, on birinci maddenin hiçbir faktöre anlamlı yük vermediği görüldüğü için bu madde çıkarılarak açımlayıcı YEM tekrarlanmıştır. Kalan 14 madde ile yapılan açımlayıcı YEM sonucunda modelin iyi uyum gösterdiği görülmüştür ($\chi^2/sd=1,45$; RMSEA=,037; CFI=,992; TLI; ,977; SRMR=,014). Benzer şekilde, DFA içinde yapılan açımlayıcı YEM sonuçları da modelin iyi uyum gösterdiğine kanıt oluşturmuştur ($\chi^2/sd=2,11$; RMSEA=,057; CFI=,977; TLI; ,944; SRMR=,043). Yapılan birinci düzey faktör analizinde, onbirinci maddenin regresyon katsayısının anlamlı olmaması sonucunda modelden çıkarılarak 14 madde ile analiz tekrarlanmıştır. Analiz sonucunda modelin iyi uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2/sd=2,60$; RMSEA=,069; CFI=,940; TLI; ,918; SRMR=,062). İkinci düzey faktör analizinde ise benzer şekilde model-veri uyumunun iyi düzeyde olduğu görülmüştür ($\chi^2/sd=2,47$; RMSEA=,066; CFI=,941; TLI; ,925; SRMR=,062).

Elde edilen bulgular değerlendirilirken bir dizi kriter dikkate alınmıştır. Ki-kare değerinin (χ^2) serbestlik derecesine bölünmesiyle elde edilen değer 3'ün altında olmasının iyi uyum göstergesi olduğu belirtilmektedir (Kline, 2011). RMSEA ve SRMR değerlerinin ,08'in altında olmasının iyi uyuma işaret etmektedir (Marcoulides ve Schumacher, 2001). CFI ve TLI değerlerinin ,95 üzerinde olması da model-veri uyumunun iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Brown, 2006; Hu ve Bentler, 1999). Tüm bu kriterler dikkate alındığında Doktora Çalışmalarına Yönelik Motivasyon Ölçeğinin Türkiye örnekleminde geçerli sonuçlar ürettiği söylenebilir.

Yapı geçerliğine ilişkin yapılan analizler sonucunda, "Yerine getirmem gereken taahhütnameler imzaladığım için (burs almak, senet imzalamak vb.)" ifadesini içeren 11. madde ölçekten çıkarılmıştır. İlgili madde, doktora öğrencilerinin içe yansıtılmış düzenleme boyutundaki motivasyon düzeyine ilişkin bir ifadeyi içermektedir. Bu maddenin Türk kültürüne uyarlanmasında psikometrik açıdan tatminkar sonuçlar elde edilememiştir. Türkiye'de doktora programları için fonlama YÖK 100/2000 Projesi, 1416 Sayılı Kanunla (MEB), TÜBİTAK-Fon/Burs, Sanayi ve sektör kuruluşları fon, 2547 Sayılı Kanunla 33/a, 2547 Sayılı Kanunla 50/d gibi destekler ile sağlanmaktadır (YÖK,

2020). Belirtilen bu destekler için, lisansüstü öğrencilerin belirli taahhütlerde bulunmaları söz konusu olabilmektedir. Bu araştırmanın çalışma grubu içerisindeki taahhütnameler imzalayan doktora öğrencilerinin sayısı, ilgili maddenin Türk kültürüne uyarlanması açısından yeterli oranda olmayabilir. Bu durum maddenin psikometrik açıdan tatminkar sonuçlar üretememesinin en olası sebebi olarak görülmektedir. Ek olarak, yapılan açımlayıcı YEM sonucunda, 9 numaralı "Çalışmalarında karşılaştığım zorlukların üstesinden gelirken yaşadığım doyum için doktora yapıyorum" maddesinin içsel (faktör 1) ve bütünleştirilmiş (faktör 2) faktörlerinde birbirine yakın değer ürettiği görülmüştür. Maddenin ait olduğu içsel motivasyon faktöründeki değeri daha yüksek olmakla birlikte bütünleştirilmiş motivasyon faktöründeki değerine oldukça yakındır. Bununla birlikte yapılan doğrulayıcı faktör analizinde, 9 numaralı maddenin içsel motivasyon faktöründe standardize edilmiş yol katsayısının ,494 olduğu görülmektedir. Boyutlara ilişkin ayırt ediciliğe zarar vermiyor oluşu (bkz. ayırt edici geçerlik) ve DFA'da yüksek değerler elde etmiş olması nedeniyle dokuzuncu maddenin ölçekte kalmasına karar verilmiştir.

Bütünleyici/yakınsama geçerlik için, ortalama açıklanan varyans değerleri (AVE) hesaplanmış, içsel düzenleme boyutu için ,520, bütünleştirilmiş düzenleme için ,609, özdeşleştirilmiş düzenleme ,631, içe yansıtılmış düzenleme ,529, ve dışsal düzenleme için ,462 bulunmuştur. Fornell ve Larcker (1981) yakınsama geçerliği için ortalama açıklanan varyans değerlerinin ,50 ve üzeri olması gerektiğini ifade etmektedir. Değerler incelendiğinde, yalnızca dışsal düzenleme boyutunun ortalama açıklanan varyans değerinin ,50'nin altında fakat bu değere yakın olduğu görülmektedir. Nitekim Bagozzi ve Youjae (1988) ,40'a kadar kabul edilebilir olduğunu ifade etmektedir. Ayırt edici geçerlik için, faktörlerin korelasyon değerleri ile faktöre ilişkin ortalama açıklanan varyans değerlerinin kareköklerinin karşılaştırılmasında, korelasyon değerlerinin faktöre ilişkin ortalama açıklanan varyans değerinden küçük olduğu diğer bir ifade ile ayırt ediciliğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayırt edici geçerlik için ek kanıt olarak HTMT oranları hesaplanmış ve tüm oranların kriter değer olan ,85'ten (Franke ve Sarstedt, 2019) düşük olduğu bulunmuştur. İki farklı teknik kullanılarak elde edilen değerler, ölçeğin ayırt ediciliğine ilişkin tatminkar bulgular sunmaktadır.

Ölçeğin güvenilirliği için tümleşik güvenilirlik, McDonald'in omega katsayısı ve Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Ölçek faktörlerine ilişkin tümleşik güvenilirlik katsayıları ,755; ,823; ,833; ,691 ve ,720 olarak elde edilmiştir. Netemeyer ve diğerleri (2003) tümleşik güvenilirlik katsayısının en az ,6 olması gerektiğini ifade etmektedir. Ölçeğe ilişkin Cronbach alfa katsayıları ,713; ,821; ,801; ,690 ve ,718 olarak; Omega değerleri ise sırasıyla ,755; ,823; ,832; ,690 ve ,721 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlige ilişkin elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ölçeğin güvenilirliğine ilişkin tatminkar sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

Doktora öğrencilerinin otonom motivasyon genel faktörü ve bu faktörün alt faktörlerinden elde ettikleri puanlar ile yaşam doyumları arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunurken, kontrollü motivasyon genel faktörü ve bu faktörün alt faktörlerinden elde ettikleri puanlar ile yaşam doyumları arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır. Doktora çalışmalarına yönelik içsel motivasyonu olan, kendi arzusuyla doktora eğitimlerine devam eden bireylerin, bu durumdan olumlu etkilenmesi, diğer bir ifade ile yaşam doyumlarının yüksek olması beklendiği bir durumdur. Doktora motivasyonu düşük bireylerin ise akademik tükenmişlik (Soliemanifar vd., 2013), depresyon ve stres (Muszynski, 1988) düzeyleri ile doktora bırakma niyetleri (Litalien vd., 2015) artmaktadır. Bu durum yaşam doyumlarının düşmesine neden olmaktadır. Buna göre, otonom motivasyon ve doktora motivasyonu arasındaki ilişkiler, ölçeğin geçerliğine ek kanıt olarak düşünülebilir. Beklendiği üzere, doktora öğrenimine ilişkin otonom motivasyon arttıkça yaşam doyumu da artış göstermiştir.

Ölçme aracından otonom ve kontrollü motivasyon şeklinde iki toplam puan elde edilmesinin yanı sıra, 5 alt boyut için de ayrı ayrı puan hesaplanabilmektedir. Ölçekten toplam puan alınamamaktadır. Bundan sonra yürütülecek çalışmalarda bu araç kullanılırken ölçeğin geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin kanıtların tekrar test edilmesi yerinde olacaktır.

Yapılan istatistikler Türkiye'de doktora yapan birey sayısında artışa işaret etmektedir. Ancak, doktora kaydolun ve doktora mezun olan birey sayıları arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Birçok öğrenci doktora başlamakta fakat tamamlayamamaktadır. Doktora sürecini tamamlamada en önemli değişkenlerden biri motivasyondur (Tarvid, 2014). Eğitimde motivasyonun önemi biliniyor olsa da lisansüstü eğitim öğrencilerinin motivasyonları ile ilgili çalışmalar oldukça kısıtlıdır (Naylor vd., 2016). Buna göre, uyarlanan ölçeğin doktora yapan öğrenciler üzerinde yapılacak çalışmalar için önemli bir kaynak olacağı, araştırmalara öncülük edeceği düşünülmektedir. Kuramsal açıdan bakıldığında, otonom ve kontrollü motivasyon boyutlarının psikometrik açıdan tutarlı sonuçlar ürettiği görülmüştür. Doktora süreci hem içsel bir motivasyonu zaman zaman da dışsal bir motivasyonu gerekli kılmaktadır. Ölçeğin bu iki boyutu barındırması, doktora motivasyonuna bütüncül bir bakış sağlamaktadır. İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri ile motivasyon üzerine yapılan çalışmaların yanı sıra, artan lisansüstü öğrenci sayıları göz önüne alındığında bu grup ile yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Alanyazında böyle bir ölçeğin varlığının,, bu çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ek olarak, lisansüstü eğitimi bırakma oranları lisans eğitimi bırakma oranlarına göre çok daha yüksektir. Lisansüstü eğitim sırasında öğrencilerin motivasyonları sürdüren ve motivasyonlarını düşüren nedenlerin tespit edilmesi, eğitim süreçlerinin daha sağlıklı olmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte , motivasyonu yüksek öğrencilerin bilimsel açıdan daha üretken olmaları da beklenmektedir. Dolayısıyla, doktora sürecindeki motivasyonun anlaşılması ve araştırılması hem eğitim hem de bilimsel üretim anlamında oldukça önemlidir.

Sonuç olarak, bu çalışma ile alanyazında doktora motivasyonunu ölçmek üzere bir araç Türkçe'ye uyarlanmış ve psikometrik açıdan tatminkar sonuçlar elde edilmiştir.

Kaynakça

- Ahmed, W. ve Bruinsma, M. (2006). A structural model of self-concept, autonomous motivation and academic performance in cross-cultural perspective. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 4(3), 551-576.
- Bair, C. R. ve Haworth, J. G. (2004). Doctoral student attrition and persistence: A meta-synthesis of research. In J. C. Smart (Ed.), *Higher education: Handbook of theory and research* (Vol. 19, pp. 481-534). Kluwer Academic. doi: 10.1007/1-40202456-8_11.
- Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F., & Ferraz, M. B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25(24), 3186-3191. doi:10.1097/00007632-200012150-00014.
- Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik güdülenme ölçeği: Geliştirmesi, geçerliği, güvenilirliği. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 37(2), 83-98. doi: 10.1501/Egifak_0000000094.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. (First Edition). Guilford.
- Castelló, M., Pardo, M., Sala-Bubaré, A., & Suñé-Soler, N. (2017). Why do students consider dropping out of doctoral degrees? Institutional and personal factors. *Higher Education*, 74, 1053-1068. doi: 10.1007/s10734-016-0106-9
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262. doi: 10.17755/esosder.263229.
- De Clercq, M., Frenay, M., Azzi, A., Klein, O., & Galand, B. (2021). All you need is self-determination: Investigation of PhD students' motivation profiles and their impact on the doctoral completion process. *International Journal of Doctoral Studies*, 16, 189-209. doi: 10.28945/4702.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. doi: 10.1207/s15327752jpa4901_13.
- Dünya Bankası (2022). Educational attainment, doctoral or equivalent, population 25+. https://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.CUAT.DO.ZS?end=2021&most_recent_year_desc=false&start=2021&view=bar (12 Aralık 2022).
- Eğmir, E., Ödemiş, İ. S., Bayar, V., Bayar, A., & Kayır, G. (2013). Lisansüstü eğitim gören öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu. Bildiri Kitabı*, 95(6), 97-103.
- Erdem, A. R. (2013). Bilgi toplumunda üniversitenin değişen rolleri ve görevleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 109-120. doi: 10.2399/yod.13.013
- Eurostat (2022). Pupils and students enrolled by education level, sex and age. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/educ_uoe_enra02/default/table?lang=en (12 Aralık 2022).
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. doi: 10.2307/3151312
- Franke, G., & Sarstedt, M. (2019). Heuristics versus statistics in discriminant validity testing: a comparison of four procedures. *Internet Research*, 29(3), 430-447. doi: 10.1108/IntR-12-2017-0515
- Gardner, S. K. (2009). Student and faculty attributions of attrition in high and low-completing doctoral programs in the United States. *Higher Education*, 58(1), 97-112. doi: 10.1007/s10734-008-9184-7
- Gjersing, L., Caplehorn, J. R., & Clausen, T. (2010). Cross-cultural adaptation of research instruments: language, setting, time and statistical considerations. *BMC medical research methodology*, 10(1), 1-10. doi: 10.1186/1471-2288-10-13.
- Gomes, C.M.A., Almeida, L.S., & Núñez, J.C. (2017). Rationale and applicability of exploratory structural equation modeling (ESEM) in psychoeducational contexts. *Psicothema*, 29(3), 396-401. doi: 10.7334/psicothema2016.369.
- Griffin, G. (2023). Doing a Ph.D. in a low-income Country: Motivations and prospects. *Higher Education Studies*, 13(4), 136-148. doi: 10.5539/hes.v13n4p136.
- Grover, V. (2007). Successfully navigating the stages of doctoral study. *International Journal of Doctoral Studies*, 2, 9-20. doi: 10.28945/54.
- Haybron D.M. (2004). *Happiness and the importance of life satisfaction*. University of Arizona.
- Hegarty, N. (2010). Application of the academic motivation scale to graduate school students. *The Journal of Human Resource and Adult Learning*, 6(2), 48-55.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43, 115-135. doi: 10.1007/s11747-014-0403-8.
- Hina Batool, S., Ali, A. F., & Safdar, M. (2022). What Pakistani doctoral students want? A qualitative exploration of their research experiences. *Global Knowledge, Memory and Communication*, 71(4/5), 355-369. doi: 10.1108/GKMC-04-2021-0074.
- Hoskins, C. M., & Goldberg, A. D. (2005). Doctoral student persistence in counselor education programs: Student-program match. *Counselor Education and Supervision*, 44(3), 175-188.

- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: A multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55. doi: 10.1080/10705519909540118.
- Ivankova, N. V., & Stick, S. L. (2007). Students' persistence in a distributed doctoral program in educational leadership in higher education: A mixed methods study. *Research in Higher Education*, 48(1), 93-135. doi: 10.1007/s11162-006-9025-4.
- Jablonski, A. M. (2001). Doctoral studies as professional development of educators in the United States. *European Journal of Teacher Education*, 24(2), 215-221. doi: 10.1080/02619760120095606
- Jöreskog, K. G. (1969). A general approach to confirmatory maximum likelihood factor analysis. *Psychometrika*, 34(2), 183-202. doi: 10.1007/BF02289343
- Kalaycı, N., & İlhan, E. (2017). Yükseköğretimde çekirdek program. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1, 118-131. doi: 10.5961/jhes.2017.190.
- Karataş, H., & Erden, M. (2012). Akademik motivasyon ölçeğinin dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Education Sciences*, 7(4), 983-1003. doi: 10.12739/10.12739
- Kärner, A., Kukemelk, H., & Herdlein, R. J. (2005). Motivation for obtaining the doctor of philosophy degree in the post-soviet era: The case of Estonia. *International Education*, 35, 24-34.
- Kline, R. B. (2008). Convergence of structural equation modeling and multilevel modeling. In M. Williams & W. P. Vogt (Eds.), *The SAGE handbook of innovation in social research methods* (pp. 562-589). Sage.
- Lei, M., & Lomax, R.G. (2005). The effect of varying degrees of nonnormality in structural equation modeling. *Structural Equation Modeling*, 12(1), 1-27. doi:10.1207/s15328007sem1201_1
- Linnenbrink, E. A., & Pintrich, P. R. (2002). Motivation as an enabler for academic success. *School Psychology Review*, 31(3), 313-327. doi: 10.1080/02796015.2002.12086158.
- Litalien, D., Guay, F., & Morin, A. J. (2015). Motivation for PhD studies: Scale development and validation. *Learning and Individual Differences*, 41, 1-13. doi: 10.1016/j.lindif.2015.05.006
- Litalien, D., & Guay, F. (2015). Dropout intentions in PhD studies: A comprehensive model based on interpersonal relationships and motivational resources. *Contemporary Educational Psychology*, 41, 218-231. doi:10.1016/j.cedpsych.2015.03.004.
- Lynch, M. F., Salikhova, N. R., & Salikhova, A. (2018). Internal motivation among doctoral students: Contributions from the student and from the student's environment. *International Journal of Doctoral Studies*, 13, 255- 272. https://doi.org/10.28945/4091.
- Marcoulides, G. A., & Schumacker, R. E. (Eds.). (2001). *New developments and techniques in structural equation modeling*. Psychology Press.
- Mason, M. M. (2012). Motivation, satisfaction, and innate psychological needs. *International Journal of Doctoral Studies*, 7, 259-277. doi: 10.28945/1596.
- McGee, E. O., White, D. T., Jenkins, A. T., Houston, S., Bentley, L. C., Smith, W. J., & Robinson, W. H. (2016). Black engineering students' motivation for PhD attainment: Passion plus purpose. *Journal for Multicultural Education*, 10(2), 167-193. doi: 10.1108/JME-01-2016-0007.
- Munyengebe, S., Haiyan, H., Yiyi, Z., & Jiefei S. (2017). Factors and levels associated with lecturers' motivation and job satisfaction in a Chinese university. *Eurasia Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 13(10), 6416-6428. doi: 10.12973/ejmste/77946.
- Muszynski, S. Y. (1988). The relationship between demographic/situational factors, cognitive/ affective variables, and needs and time to completion of the doctoral program in psychology. Unpublished doctoral dissertation, Kent State University, OH, USA.
- Naylor, R., Chakravarti, S., & Baik, C. (2016). Differing motivations and requirements in PhD student cohorts: A case study. *Issues in Educational Research*, 26(2), 351-367.
- Neumann, R., & Tan, K. K. (2011). From PhD to initial employment: the doctorate in a knowledge economy. *Studies in Higher Education*, 36(5), 601-614. doi: 10.1080/03075079.2011.594596
- Netemeyer, R. G., Bearden, W. O., & Sharma, S. (2003). *Scaling procedures: Issues and applications*. Sage.
- Papalia, D. E., Olds, S. W., & Feldman, R. D. (2007). *Human development*. McGraw-Hill.
- Perry, J. L., Nicholls, A. R., Clough, P. J., & Crust, L. (2015). Assessing model fit: Caveats and recommendations for confirmatory factor analysis and exploratory structural equation modeling. *Measurement in physical education and exercise science*, 19(1), 12-21. doi: 10.1080/1091367X.2014.952370
- Pintrich, P. R. (2003). Motivation and classroom learning. In W. M. Reynolds & G. E. Miller (Eds.), *Handbook of psychology: Educational psychology* (pp. 103-122). John Wiley & Sons.
- Powers, C. L. (2008). Academic Achievement and Social Involvement as Predictors of Life Satisfaction Among College Students. *Psi Chi Journal of Undergraduate Research*, 13(3), 128-135.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000a). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 54-67. doi: 10.1006/ceps.1999.1020

- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000b). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American psychologist*, 55(1), 68-78. doi: 10.1037/110003-066X.55.1.68
- Saracaloğlu, A. S. (2008). Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 179-208.
- Seçer, B. (2021). Akademisyen olmayanlar açısından doktora eğitimi. *İzmir İktisat Dergisi*, 36(2), 295-313. <https://doi.org/10.24988/ije.202136204>
- Scott, D., Brown, A., Lunt, I., & Thorne, L. (2004). *Professional doctorates: Integrating academic and professional knowledge: Integrating academic and professional knowledge*. McGraw-Hill Education.
- Sheldon, K. M., Ryan, R. M., Deci, E. L., & Kasser, T. (2004). The independent effects of goal contents and motives on well-being: It's both what you pursue and why you pursue it. *Personality and social psychology bulletin*, 30(4), 475-486. doi: 10.1177/0146167203261883.
- Solimanifar, O., Shaabani, F., & Morovati, Z. (2013). The relationship between of academic achievement motivation and academic burnout in postgraduate students of Shahid Chamran University of Ahvaz. *Journal of Life Science and Biomedicine*, 3(3), 233-236.
- Sternberg, R. J., & Williams, W. M. (2009). *Educational Psychology (İkinci Baskı)*. Pearson.
- Tarvid, A. (2014). Motivation to study for PhD degree: Case of Latvia. *Procedia Economics and Finance*, 14, 585-594. doi: 10.1016/S2212-5671(14)00747-3.
- Vallerand, R. J., & Thill, E. E. (1993). *Introduction a la psychologie de la motivation*. Montré'al: Editions Etudes Vivantes.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., Blais, M. R., Briere, N. M., Senecal, C., & Vallieres, E. F. (1992). The academic motivation scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and psychological measurement*, 52(4), 1003-1017. doi: 10.1177/0013164492052004025.
- Varış, F. (1972). Türkiye'de lisans-üstü eğitim "Pozitif bilimlerin temel ve uygulamalı alanlarında". *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 5(1), 51-74. doi: 10.1501/Egifak_0000000336.
- Veenhoven, R. (1996). The study of life satisfaction. In W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzeel, & B. Bunting (Eds.), *A comparative study of satisfaction with life in Europe* (pp. 11-48). EOTvOs University Press.
- Wellington, J., & Sikes, P. (2006). 'A doctorate in a tight compartment': why do students choose a professional doctorate and what impact does it have on their personal and professional lives?. *Studies in Higher Education*, 31(6), 723-734. doi:10.1080/03075070601004358.
- Turan, Y. (2023). Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'deki doktora öğrencilerinin çalışma süreçlerine etki eden faktörlerin bireyci ve toplumcu özellikler açısından incelenmesi (Bir karşıt kültür çalışması). [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi] <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Yurt, E., & Bozer, E. N. (2015). Akademik motivasyon ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 14(3), 669-685. doi: 10.21547/jss.256759.
- Yüksek Öğretim Kurulu (2016). Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (10 Aralık 2022).

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) Lisansı standartlarında; kaynak olarak gösterilmesi koşuluyla, ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kalan tüm kullanım (çevrimiçi bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma ve dağıtma vb.) haklarıyla açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / *This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) License, which permits non-commercial reuse, distribution and reproduction in any medium, without any changing, provided the original work is properly cited.*

Yayıncı Notu: Yayıncı kuruluş olarak Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) bu makalede ortaya konan görüşlere katılmak zorunda değildir; olası ticari ürün, marka ya da kuruluşlarla ilgili ifadelerin içerikte bulunması yayıncının onayladığı ve güvence verdiği anlamına gelmez. Yayıncının bilimsel ve yasal sorumlulukları yazar(lar)ına aittir. TÜBA, yayınlanan haritalar ve yazarların kurumsal bağlantıları ile ilgili yargı yetkisine ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / *Publisher's Note: The content of this publication does not necessarily reflect the views or policies of the publisher, nor does any mention of trade names, commercial products, or organizations imply endorsement by Turkish Academy of Sciences (TÜBA). Scientific and legal responsibilities of published manuscript belong to their author(s). TÜBA remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.*